

25.11.2012

**HYVÄ VAPAA-AIKA
EHDOTUS TUTKIMUS- JA KEHITYSHANKKEEKSI**

Ehdotus tutkimus- ja kehityshankkeeksi mielekkään ja terveyttä edistävän vapaa-ajan vaikutuksesta nuoren elämänlaatuun, koulumenestykseen ja toisen asteen koulutukseen hakeutumiseen.

Projektissa neljän helsinkiläisen luokan oppilaille tarjotaan mahdollisuus kohdennettuun nuorisotyöhön ja harrastamisen tukemiseen. Koululuokat valitaan PD-mittareilla. Nuoria tuetaan ja tutkitaan seitsemännen luokan syksystä aina peruskoulun päättymisen jälkeiseen syksyn loppuun. Oppilaiden tilannetta verrataan projektin ajan koulujen muihin, saman ikäryhmän oppilaisiin.

Tutkimus- ja kehityshanke Hyvä vapaa-aika vahvistaa ymmärrystä ennaltaehkäisevien toimenpiteiden vaikuttavuudesta, lisää monihallintokuntaista yhteistyötä ja vahvistaa kaupungin ja kolmannen sektorin kumppanuutta. Hyvä vapaa-aika -hanke tuo yhteen nuorten hyvinvointiin liittyviä tavoitteita nuorten yhteiskuntatakuusta, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmasta sekä Ruuti-vaikuttamisjärjestelmästä.

KOORDINAATIO
nuorisoasiainkeskus

KUMPPANIT
opetusvirasto, tietokeskus

KESTO
Kevät 2013 - Kevät 2017

MAHDOLLISET YHTEISTYÖKUMPPANIT
sosiaali- ja terveystoimi, liikuntavirasto, kulttuurikeskus, Helsinki-Team (helsinkiläisten varhaisnuorisotoimi- ja nuorisotoimien yhteisliittymä)

RAHOITUS
Kaupunginvaltuuston myöntämä erillismääräraha kohdistettavaksi nuorten syrjäytymistä ehkäiseviin toimenpiteisiin

KUSTANNUSARVIO
1 230 000 €

25.11.2012

TAUSTAA

Köyhyys kasaantuu Suomessa Helsinkiin. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tuoreen Helsingin tila ja kehitys 2012 -raportin mukaan alle 18-vuotiaista helsinkiläisistä lapsista 13 prosenttia asui toimeentulotukea saavassa kotitaloudessa ja tuen piirissä olevien lasten määrä on 20 prosenttia korkeampi kuin viisi vuotta aikaisemmin. Selvityksen mukaan erityisesti pienituloisten lapsiperheiden määrä Helsingissä kasvaa.

Helsingin alueiden eriarvoistuminen näkyy myös siinä, että kun keskimäärin 13 prosenttia 13–17-vuotiaista nuorista on lastensuojelun asiakkaina, joillain Helsingin alueella osuus nousee jopa neljännekseen. Alueiden erot tuoreen raportin mukaan ovat enemmänkin voimistuneet kuin pienentyneet viime vuosina. Alle 18-vuotiaiden pienituloisuusriski on suurin itäisessä ja keskisessä suurpiirissä. Itäisessä suurpiirissä noin 5 000 lasta elää pienituloisessa perheessä.

Juuri Helsingissä on pääkaupunkiseudun suurimmat ongelmat nuorten hakeutumisessa toisen asteen koulutukseen. Kaksitoista prosenttia Helsingin 16–18-vuotiaista ei osallistu toisen asteen koulutukseen. Eriytyinen haaste on maahanmuuttajanuorten hakeutuminen ja pääsy koulutukseen. Tällä hetkellä vain 53 prosenttia vieraskielisistä 16–18-vuotiaista osallistuu toisen asteen koulutukseen.

Vanhempien taloudellinen tilanne vaikuttaa arkitarpeiden lisäksi myös lasten vapaa-ajan laatuun ja mahdollisuuksiin. Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) toteutti vuonna 2010 laajan kyselyn perheen varallisuuden vaikutuksesta nuorten hyvinvointiin. Kyselyyn vastanneista nuorista 16 prosenttia kertoi, että heidän vanhempansa olivat edellisen vuoden aikana olleet huolestuneet työpaikastaan. Puolet kyselyyn vastanneista nuorista kertoi, että vanhemmat olivat viimeksi kuluneen vuoden aikana kertoneet perheen taloudellisista vaikeuksista. Tutkimusten mukaan lasten harrastusmenot ovat perheissä viimeisiä säästökohteita (esim. Salmi ym. 1996; Isola ym. 2008). MLL:n kyselyyn vastanneista joka kymmenes oli joutunut lopettamaan harrastuksensa perheen taloudellisen tilanteen vuoksi. Yleisimmin säästöt kohdistuvat kalliisiin liikuntaharrastuksiin. Kolmannes vastaajista kertoi myös jääneensä pois kavereiden tapaamisista, koska ei ollut rahaa esim. kahviin tai elokuvailppuun.

25.11.2012

Osallistuminen yhteiseen toimintaan on MLL:n mukaan keskeinen tapa vahvistaa sosiaalisia suhteita. Vähävaraisten perheiden lapset eivät voi osallistua samoihin asioihin kuin muut lapset erityisesti siinä iässä, kun perheestä irrottautuminen tapahtuu.

Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa yhdeksi tavoitteeksi on kirjattu, että kaikilla helsinkiläisillä lapsilla olisi harrastus. Tällä hetkellä noin puolella nuorista on harrastus. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma painottaa erityisesti terveyttä ja hyvinvointia edistäviä harrastuksia. Vaikka kokonaan liikuntaa harrastamattomien nuorten määrä on Helsingissä vähentynyt, seuraliikunnan määrä on pienentynyt viimeisen neljän vuoden aikana merkittävästi. Kasvua on tapahtunut vapaissa liikkumismuodoissa kuten pyöräilyssä. Myös nuorisotaloilla liikunnalle ja urheilulle on kasvavaa kysyntää (Nuorisosiainkeskus 2010). Urheiluseurat tavoittavat Helsinki liikkuu 2009-2012 –tutkimuksen mukaan noin 34 prosenttia kaupungin lapsista ja nuorista.

Tiedämme kuitenkin yhä liian vähän siitä, miten hyvä ja terveyttä edistävä vapaa-aika muuttaa nuoren käsitystä, kykyjä ja mahdollisuuksia koulutukseen, osallisuuteen ja työllistymiseen. Tiedonpuute johtaa helposti korjaavien toimintojen priorisointiin rahanjaossa.

PROJEKTIEHDOTUS

Nuorisosiainkeskus ehdottaa tutkimus- ja kehityshanketta, joka vahvistaa ymmärrystä laadukkaan vapaa-ajan vaikutuksesta nuoren hyvinvointiin ja oppimiseen. Alustavat tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten perheen taloudellinen tilanne vaikuttaa nuorten harrastusmahdollisuuksiin?
2. Miten hyvin nuoret tietävät harrastusmahdollisuuksista?
3. Miten vapaa-ajan ja harrastamisen tuki vaikuttaa nuoren elämäntapoihin, koulunkäyntiin ja jatko-opiskelusuunnitelmiin?
4. Miten nuoren vapaa-ajan tukeminen vaikuttaa perheisiin?
5. Miten moniammatillisuus parantaa palveluohjausta ja -tietoisuutta?

Projektissa hyödynnetään oppeja monihallinnollisista kohdennetun nuorisotyön Kaikki käy koulua- (opetusvirasto, sosiaalivirasto, nuorisosiainkeskus) ja Luotsi-hankkeista (nuorisosiainkeskus, sosiaalivi-

25.11.2012

rasto, terveyskeskus), joissa yksilöllinen tuki on yhdistetty ryhmätoimintaan. Maria Ohisalon tekemässä tutkimuksessa nuorisiasiainkeskuksen, terveyskeskuksen ja sosiaaliviraston yhteisestä Luotsi-projektista vahvuudeksi tunnistettiin yksilöllisen tuen yhdistäminen ryhmätyöskentelyyn, toiminnallisuuteen, verkostotyöskentelyyn ja vanhemmuuden tukeen. Moniammatillinen lähestymistapa mahdollisti Ohisalon mukaan laaja-alaisen, räätälöidyn ja ennaltaehkäisevän tuen nuorille. Luotsi-toiminnan menestyksestä kertoo, että nuorten itselleen asettamat tavoitteet saavutettiin vuonna 2011 täysin tai osittain koulun osalta 90,8-prosenttisesti ja vapaa-ajan osalta 91,2-prosenttisesti.

PROJEKTIOSAT

SUUNNITTELU	Määritellään projektin tavoitteet, eri virastojen roolit, tarjottavat tuen muodot sekä henkilöresurssit. Tietokeskus rakentaa tutkimussuunnitelman ja määrittää tutkimusmenetelmät.
REKRYTOINTI	Projektista informoidaan kouluja. Yhteistyössä opetusviraston kanssa valitaan neljä helsinkiläistä yläkoulua, jotka saavat PD-lisää. Koulut valitaan eri suurpiireistä. Jokaisesta valitaan yksi seiskaluokka tutkimuskohteeksi ja muut vertailukohteeksi. Perheisiin lähetetään kirje vanhempien kiinnostuksesta osallistua lastensa kanssa ohjelmaan. Projektista kerrotaan myös luokassa. Oletusarvona on kaikkien oppilaiden osallistuminen, mutta vanhemmilla on oikeus kieltäytyä osallistumisesta projektiin.
TUKI	Jokaiselle nuorelle rakennetaan tukiverkosto (nuorisotyöntekijä, perhe, koulu) ja yksilöllinen ohjelma, jossa määritellään tavoitteet ja sovitaan toimenpiteistä. Lähestymistapa ei ole ongelmakeskeinen, vaan lähtee nuoren elämänhallinnan taitojen ja motivaation vahvistamisesta. Keskeisenä näkökulmana on kyvykkyyden kokemusten tunnistaminen ja voimistaminen sekä koulussa että vapaa-ajalla. Hankkeessa työskentelee projektijohtaja ja neljä nuorisotyöntekijää. Yksi työpari työskentelee kah-

25.11.2012

	<p>den koulun kanssa ja ohjaa kahta luokkaa, yhtä molemmista kouluista. Ryhmien koko riippuu luokkien koosta.</p> <p>Tukikeinot vaihtelevat harrastusmaksujen kattamisesta yksilölliseen ohjaukseen, ryhmätoimintaan ja välineistöön.</p>
TUTKIMUS	<p>Tutkija tekee tiivistä yhteistyötä ohjaajien ja projektijohtajan kanssa. Hanke tuottaa arvokasta tietoa siitä, miten nuoria tulee kuulla, miten nuoret ymmärtävät harrastuksen ja miten nuoret puhuvat omasta elämästään.</p> <p>Tutkimuksellisen tuen projektiin antaa Helsingin kaupungin tietokeskus.</p>
PROJEKTI-JOHTO	<p>Projektijohtaja työskentelee nuorisoasiainkeskuksessa.</p> <p>Projektille perustetaan ohjausryhmä, jossa on edustus osallistuvista virastoista, Sj-rootelista, Ruudin ydinryhmästä sekä Nuorisotutkimusverkostosta. Projektin etenemistä seurataan Helsingin nuorten ohjaus- ja palveluverkoston kokouksissa.</p> <p>Väliraporttien ja asiantuntijatapaamisten avulla hanke tuottaa tietoa ja toimenpidesuosituksia myös ennen projektin päättymistä.</p>

AIKATAULU

2013	<p>Tammikuu: Hankesuunnittelu alkaa. Kevään aikana rakennetaan tarkempi tutkimussuunnitelma, linjataan hankkeen johtamisen ja organisoitumisen tavat ja luodaan toiminnallinen runko asiakasprosessille. Rekrytoinnit, tutkimuksen toteuttajatahon valinta, ohjausryhmätyö käynnistyy.</p> <p>Maaliskuu: Ohjausryhmän ensimmäinen kokous</p> <p>Toukokuu: Viimeistään kevään lopulla valitaan mukaan tulevat koulut ja osallistuvat luokat (nuoret tässä vaiheessa kutosluokan keväällä)</p>
------	---

25.11.2012

	<p>Kesä-heinäkuu: tutkimussuunnitelman taustatyötä, teoreettinen viitekehys, kirjallisuuteen jne. syventyminen</p> <p>Elokuu: Asiakastyö alkaa, tutkimusprosessin alkukartoitukset (tms. mihin nyt sitten päädytäänkin) (nuoret aloittavat seiskaluokan myötä yläkoulun)</p> <p>Syys-joulukuu: Asiakas- ja tutkimustyö etenee</p>
2014	<p>Tammi-toukokuu: Asiakas- ja tutkimustyö etenee</p> <p>Kesäkuu: Tutkimuksen väliraportti, ensimmäisen vuoden kokemusten analysointi</p> <p>Elokuu: (nuoret aloittavat kahdeksannen luokan)</p> <p>Syys-joulukuu: Asiakas- ja tutkimustyö etenee</p>
2015	<p>Tammi-toukokuu: Asiakas- ja tutkimustyö etenee</p> <p>Kesäkuu: Tutkimuksen väliraportti, toisen vuoden kokemusten analysointi</p> <p>Elokuu: (nuoret aloittavat yhdeksannen luokan)</p> <p>Syys-joulukuu: Asiakas- ja tutkimustyö etenee</p>
2016	<p>Tammi-toukokuu: Asiakas- ja tutkimustyö etenee</p> <p>Kesäkuu: Tutkimuksen väliraportti, kolmannen vuoden kokemusten analysointi</p> <p>Elokuu: (nuoret aloittavat toisen asteen opinnot), kartoitetaan nuorten tilanne, miten opiskelu tms, jatkopolku on löytynyt</p> <p>Syys-joulukuu: Nuorten loppuhaastattelut, kysely vanhemmille ja kouluille, asiakas- ja tutkimustyö päättyy</p>
2017	<p>Tammi-huhtikuu: Tutkimuksen kirjoittamisvaihe jatkuu</p> <p>Toukokuu: Tutkimuksen julkaisutilaisuus, päätöseminaari tms. jossa tulokset ja toimenpidesuosittelut esitellään, hanke päättyy</p>

25.11.2012

KUSTANNUKSET

Hanke ehdotetaan rahoitettavaksi 10 miljoonan euron erillismäärärahalta, jonka Helsingin kaupunginvaltuusto päätti 11.4.2012 myöntää Helsinki 200 vuotta pääkaupunki –juhluvuoden johdosta kaupunginhallituksen kohdistettavaksi nuorten syrjäytymistä ehkäiseviin toimenpiteisiin.

Projekti rakentuu olemassa olevien järjestelmien varaan, jonka vuoksi kiinteitä vuokratuloja ei synny. Ohjaajat tekevät työtään nuorisosiainkeskuksen tai opetusviraston tiloissa, liikkuvasti.

Kustannus	yksikkö	yksiköiden määrä	yksikköhinta	Yhteensä
Projektijohtaja ajalle tammikuu 2013-toukokuu 2017	HTV	4,5	50 000	225 000 €
Ohjaajat (4 kpl) ajalle tammikuu 2013-joulukuu 2016	HTV	16	40 000	640 000 €
Toimintamenot (työvälineet, tutkimusvälineet, nuorten harrastusmaksut, tapahtumat, pienryhmät ym.)	vuosibudjetti	3,5	40 000	140 000 €
Tutkija ajalle tammikuu 2013-toukokuu 2017	HTV	4,5	50 000	225 000 €
Yhteensä				1 230 000 €

Lähteet

Helsingin kaupungin tietokeskus (2012). Helsingin tila ja kehitys 2012. Mannerheimin Lastensuojeluliitto (2010). Nuorten kokemuksia perheen taloudellisesta tilanteesta.

Ohisalo, Maria (2012). "Ei kenenkään maalta" kaikkien maalle. Kohdennetun nuorisotyön Luotsi-toiminnan arviointitutkimus. Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksen julkaisuja 2/2012.